

[FOTOGRAFES DE CIÈNCIA]

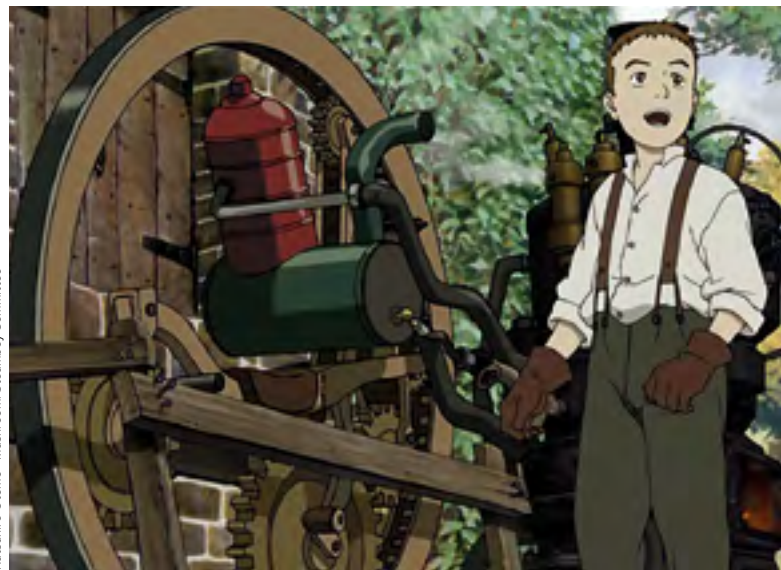
Steamboy i la filosofia de la ciència

per JOSÉ MIGUEL MULET

A Occident tenim una idea sobre el cinema d'animació que està molt influïda per l'obra de Walt Disney. L'esquema de les pel·lícules clàssiques d'animació nord-americanes es basa en històries orientades al públic infantil, amb trames lineals protagonitzades per uns bons molt bons que s'oposen a uns dolents molt dolents i una durada dels films que no solia ultrapassar els noranta minuts. Al Japó, la tradició de cinema d'animació (*l'anime*) és molt diferent. Trames complicades que no és clar si van dirigides a un públic infantil o adult i personatges ambigus. El cine d'animació oriental fins i tot es pot permetre el luxe de fer un film que especula sobre la filosofia de la ciència.

El film en qüestió és *Steamboy* (2004), dirigit per Katsuhiro Otomo, autor de l'aclamadíssima *Akira*. L'obra pertany al gènere *steampunk*, ciència-ficció especulativa que es basa a imaginar una tecnologia de la primera revolució industrial, però molt desenvolupada. Les històries solen estar ambientades a l'Anglaterra victoriana, en una mena de retrofuturisme anacrònic. Dins d'aquest estil, en castellà trobem autors com Félix J. Palma, o la novel·la de Miguel Ángel Delgado, *Tesla y la conspiración de la luz*. L'estètica és la del segle XIX, però amb màquines de vapor, engranatges i pistons futuristes. Ací trobaríem còmics com *La lliga dels homes extraordinaris* o la pel·lícula que ens ocupa.

El protagonista és un nen de tretze anys de Manchester, Ray Steam, fill i net de científics que treballen als Estats Units, a la Fundació O'Hara, investigant en noves tecnologies. Un dia, Ray rep un regal de l'avi, l'esfera de vapor –una bola que, gràcies a condensar vapor pur, és capaç d'alliberar gran quantitat d'energia–, i vol evitar que caiga en males mans. D'altra banda, trobem Eddy Steam, el pare de Ray, que se suposava que havia mort en un accident laboral, però realment estava duent a terme una investigació secreta per a convertir l'esfera de vapor en una arma de guerra. En una impagable escena final enmig d'una baralla, els protagonistes engeguen una discussió sobre la finalitat de la ciència. Net i avi sostenen que la ciència ha de ser una activitat altruista i que sempre ha d'usar-se en benefici de la humanitat, mentre que l'altre, que és un instrument de poder. No rebentaré el final, però és fàcil d'endevinar.

«El cine d'animació oriental es pot permetre el luxe de fer un film que especula sobre la filosofia de la ciència»

I en la realitat... la ciència és altruista o no? Jo crec que les dues posicions són compatibles. Sempre hi haurà investigació aplicada i ciència bàsica, de la qual sovint s'extreuen aplicacions que no estaven previstes. També hi haurà investigació militar, la finalitat de la qual no és precisament beneficiar la humanitat, o investigació duta a terme per departaments d'R+D d'empreses que té com a objectiu rendibilitzar la inversió, i tot això pot conviure amb la investigació pública, que es posa a disposició de la gent en forma d'articles d'investigació. Potser jo peque d'idealista i pense que, encara que parlem d'investigació privada, o fins i tot militar, sempre se'n poden derivar aplicacions que beneficien tothom. Moltes aplicacions desenvolupades originalment amb finalitat militar han acabat tenint usos pacífics, com ara el radar o internet. Fins i tot algunes de més sofisticades, com ara utilitzar un raig làser per corregir la distorsió de l'atmosfera en les observacions astronòmiques, cosa que és una derivació d'un sistema que empraven els satèl·lits militars. Per tant, jo continuaré defensant la investigació pública, però continuem investigant tots, de forma pública o privada. Al final, la ciència aplicada no és més que allò que serveix per a fer-nos la vida més fàcil i la ciència bàsica, la que fa que coneguem millor tot el que hi ha al nostre voltant. ☺

JOSÉ MIGUEL MULET. Professor titular de Biotecnologia de la Universitat Politècnica de València. Investigador en l'Institut de Biologia Molecular i Cel·lular de Plantes (CSIC-UPV).